

PROJEKT

„AKADEMIA ŚWIADOMEGO RODZICA – RODZIC NA ZASTĘPSTWO PILNIE POSZUKIWANY!”

Projekt „Akademia świadomego rodzica – Rodzic na zastępstwo pilnie poszukiwany!” , numer: 2020-1-PL01-KA204-082283 jest finansowany w ramach programu Erasmus+. Projekt o tematyce pieczy zastępczej pomoże podnieść świadomość społeczną na temat pieczy zastępczej. Pomoże również budować pozytywne wartości, które przyczynią się do zwiększenia szans dzieci na znalezienie bezpiecznego i kochającego domu.

Tytuł: Funkcjonowanie pieczy zastępczej w krajach partnerskich: Litwa, Polska, Portugalia.

Spis treści

1. Organizacja pieczy zastępczej.
2. Jak zostać rodziną zastępczą?
3. Szkolenia dla rodzin zastępczych.
4. Wsparcie rodzin zastępczych. Finansowe i niefinansowe.
5. Prawa i obowiązki rodzin zastępczych.
6. Rodzaje rodzin zastępczych.
7. Regulacje prawne.
8. Prawa i obowiązki rodziców biologicznych.
9. Problemy rodziny zastępczej z dzieckiem.

1. ORGANIZACJA PIECZY ZASTĘPCZEJ

Jakie są formy rodzinnej pieczy zastępczej?

Litwa: <ul style="list-style-type: none"> • regularna opieka zastępcza, • profesjonalna opieka zastępcza, • rodzinny ośrodek pieczy zastępczej, • środowiskowy dom opieki dla dzieci.	Polska: <ul style="list-style-type: none"> • spokrewniona – wstępni oraz rodzeństwo, • niezawodowa, • zawodowa, w tym pogotowie rodzinne i rodzina zawodowa spokrewniona, • rodzinny dom dziecka.	Portugalia: <p>W Portugalii istnieje tylko jedna forma pieczy zastępczej, która obejmuje pojedyncze osoby lub rodziny niespokrewnione z dzieckiem, które sprawują opiekę nad dziećmi i młodzieżą w systemie opieki społecznej.</p>
---	---	---

Ile dzieci może przebywać w poszczególnych formach rodzinnej pieczy zastępczej?

Litwa: <ul style="list-style-type: none"> • stała piecza zastępcza – nie więcej niż 3 (nie więcej niż 6 razem z własnymi), • zawodowa piecza zastępcza – nie więcej niż 3 (nie więcej niż 6 razem z własnymi), • rodzinny ośrodek pieczy zastępczej – 4 i więcej dzieci (nie więcej niż 8 razem z własnymi), Środowiskowy Dom Dziecka – nie więcej niż 8 dzieci.	Polska: <ul style="list-style-type: none"> • niezawodowa i zawodowa – nie więcej niż 3 dzieci, z wyłączeniem rodzeństwa, • rodzinny dom dziecka – nie więcej niż 8 dzieci, z wyłączeniem rodzeństwa.	Portugalia: <p>W rodzinie zastępczej może być maksymalnie dwoje dzieci, chociaż w uzasadnionych przypadkach może być ich więcej, np. w przypadku, gdy jest kilkoro rodzeństwa, priorytetem jest, aby pozostali razem w tym samym gospodarstwie domowym.</p>
--	--	--

Jakie funkcje rodziny zastępczej nie mogą być łączone?

Litwa: <p>Opiekun dyżurny na Litwie może być opiekunem tymczasowym lub stałym, ważne jest, aby nie przekraczać liczby dzieci pod opieką w rodzinie – łącznie można się opiekować 6 dziećmi razem z dziećmi biologicznymi.</p>	Polska: <p>W Polsce nie można łączyć funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej z prowadzeniem rodzinnego domu dziecka. Łączona może być jedynie funkcja rodziny zastępczej spokrewnionej z innymi formami pieczy zastępczej.</p>	Portugalia: <p>W Portugalii istnieje tylko jedna funkcja/forma pieczy zastępczej.</p>
--	--	--

1. ORGANIZACJA PIECZY ZASTĘPCZEJ

Czy mogę przyjąć w rodzinę zastępczą dziecko z innego miasta?

Litwa: Tak, osoba chcąca zostać opiekunem może opiekować się dzieckiem również z innego miasta. Ważne jest, aby było to w najlepszym interesie dziecka.	Polska: Tak. W przypadku przyjęcia dziecka spoza powiatu zawierane są porozumienia pomiędzy organizatorami rodzinnej pieczy zastępczej z danych miast.	Portugalia: Tak, ale podejmuje się wysiłki, aby wychowywać dzieci z tego samego miasta, co rodzina zastępcza, aby nie zaburzać istotnych życiowych spraw, takich jak biologiczna rodzina, szkoła, przyjaciele (oddalenie od nich) itp.
---	--	--

Jakie dokumenty dowodzą (świadczą), że jesteśmy rodziną zastępczą?

Litwa: Zarządzenie dyrektora administracji gminy o ustanowieniu tymczasowej opieki lub postanowienie sądu o ustanowieniu stałej opieki.	Polska: Postanowienie Sądu Rejonowego Wydziału Rodzinnego i Nieletniego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania.	Portugalia: Zaświadczenie potwierdzające kompetencje rodziny jako rodziny zastępczej oraz wpisanie do bazy rodzin zastępczych.
---	--	--

Jak długo mogę być rodziną zastępczą dla dziecka?

Litwa: <ul style="list-style-type: none"> • krótkoterminową pieczę zastępczą można ustanowić do 12 miesięcy, z możliwością przedłużenia o dodatkowe 6 miesięcy i jest ustanawiana zarządzeniem dyrektora administracji gminy, • stałą (długoterminową) pieczę zastępczą ustanawia się dla dziecka, które nie znajduje się pod opieką rodzicielską i nie może wrócić do swojej rodziny biologicznej (na czas nieokreślony).	Polska: Piecza zastępcza trwa do uzyskania pełnoletniości przez dziecko, w przypadku kontynuowania nauki do 25 roku życia dziecka. Należy jednak wskazać, że funkcja rodziny zastępczej jest tymczasowa. W przypadku, jeżeli do 18 miesięcy od umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, nie znajdą przesłanki do powrotu dziecka do rodziny biologicznej, Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej składa wniosek do Sądu o uregulowanie sytuacji prawnej dziecka.	Portugalia: Dzieci i młodzież mogą być pod opieką od 0 do 18 lat. W niektórych sytuacjach do czasu pełnej autonomii lub ukończenia 21 roku życia. Priorytetowa jest opieka zastępcza nad dziećmi w wieku poniżej 6 lat.
--	--	---

**1.
ORGANIZACJA
PIECZY
ZASTĘPCZEJ**

Czy istnieje określony typ rodziny zastępczej, która opiekuje się dziećmi niepełnosprawnymi?

Litwa:

Dziecko z niepełnosprawnością może być umieszczone w dowolnej formie rodzinnej pieczy zastępczej.

Polska:

Portugalia:

Czy wniosek o ustanowienie rodziny zastępczej podlega opłacie?

Litwa:

Nie, wniosek nie podlega opłacie.

Polska:

Portugalia:

Jaki sąd jest właściwy do ustanowienia rodziny zastępczej?

Litwa:

Sąd Rejonowy.

Polska:

Sądem właściwym do ustanowienia rodziny zastępczej jest sąd opiekuńczy (Sąd Rejonowy, Wydział Rodzinny i Nieletnich) właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka.

Portugalia:

O umieszczeniu dziecka decydują i wdrażają sądy portugalskie i CPCJ (Comissões de Protecção de Crianças e Jovens – Lokalne Komisje ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży) w kontekście procesu promocji i ochrony dzieci.

Gdzie się udać jeżeli zostaną ustanowiony rodziną zastępczą?

Litwa:

Osoby, które chcą ubiegać się o status rodziny zastępczej, powinny udać się do Stanowej Służby Ochrony Praw Dziecka i Adopcji (SCRPAS).

Polska:

Osoby chcące ubiegać się o status rodziny zastępczej powinny zgłosić się do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej lub Powiatowego Ośrodka Pomocy Rodzinie właściwego ze względu na miejsce zamieszkania kandydatów.

Portugalia:

Osoby powinny skontaktować się z Instytutem Ubezpieczeń Społecznych (lub SCML w dystrykcie Lizbona) przez e-mail lub udać się do służb w swoim rejonie zamieszkania, aby wyrazić swoje zainteresowanie. Następnie zespół techniczny skontaktuje się z daną osobą lub rodziną, aby umówić się z nimi na pierwsze spotkanie.

Co dzieje się z dzieckiem gdy nie ma wystarczającej ilości rodzin zastępczych ?

Litwa:

Wtedy poszukujemy rodzin zastępczych lub środowiskowych domów opieki dla dzieci.

Polska:

Dzieci wymagające odizolowania od rodziców biologicznych są objęte opieką w instytucjach pieczy zastępczej, placówkach opiekuńczo-wychowawczych (np. domach dziecka). Droga do samodzielności i rozwoju jest trudniejsza, gdy jest się pod opieką instytucji.

Portugalia:

Gdy dzieci nie mogą zostać umieszczone w rodzinie zastępczej, poszukuje się dla nich innych, alternatywnych formy opieki. Mogą na przykład przebywać w domu opieki lub z dalszą rodziną.

Dlaczego warto zostać rodziną zastępczą?

Litwa:

Polska:

Portugalia:

Motywacje większości rodzin zastępczych:

- warto kochać i być kochanym,
- dom bez dzieci wydaje się pusty,
- dzieci nie mając uregulowanej sytuacji prawnej, nie mogą liczyć na adopcję,
- chęć pomagać innym,
- dzieci to nasza przyszłość,
- każdemu należy się szansa,
- miłość i przywiązanie do dzieci innych niż ich własne,
- pragnienie opieki i ochrony dzieci,
- możliwość przyczynienia się do dobrego samopoczucia i szczęścia dziecka,
- odwziewanie się społeczności,
- promowanie opieki rodzinnej,
- zwalczanie poczucia samotności związane z fazą „pustego gniazda”, kiedy dorosłe dzieci opuszczają dom,
- zapewnienie towarzystwa innym biologicznym, adoptowanym lub przybranym dzieciom,
- poczucie moralnego obowiązku dbania o innych.

1. ORGANIZACJA PIECZY ZASTĘPCZEJ

Jakie są prawne wymagania do bycia rodziną zastępczą?

2. JAK ZOSTAĆ RODZINĄ ZASTĘPCZĄ

Litwa:

Regularna opieka zastępcza:

- zamieszkały na stałe na terytorium Republiki Litewskiej,
- minimalny wiek 21 lat, maksymalny wiek 65 lat,
- nie jest spokrewniony z dzieckiem,
- ma odpowiednie warunki do opieki nad dzieckiem i zapewnienia bezpiecznego środowiska,
- nie jest sądownie ubezwłasnowolniona lub o ograniczonej zdolności w stosunku do pieczy zastępczej,
- od kogo dziecko nie było/nie jest zabrane,
- którym władza rodzicielska nie jest/nie została ograniczona,
- nie jest skazany,
- nie ma problemów umysłowych ani behawioralnych.

Rodzinne placówki opiekuńcze:

- posiada co najmniej 3-letnie doświadczenie w pieczy zastępczej nad dzieckiem,
- posiada co najmniej 3-letnie doświadczenie w pracy z dziećmi pozostawionymi bez opieki rodzicielskiej, dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, dziećmi niepełnosprawnymi i/lub rodzinami zagrożonymi społecznie,

Polska:

Osoba pełniąca funkcje rodzica zastępczego musi:

- dać rękomię należytego sprawowania pieczy zastępczej,
- nie być pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie może być jej ograniczona ani zawieszona,
- wypełniać obowiązek alimentacyjny,
- nie być ograniczona w zdolności do czynności prawnych,
- być zdolna do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co potwierdza zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia wystawionym oraz opinią o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- przebywać na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z tym że w przypadku cudzoziemców ich pobyt jest legalny,
- zapewniać odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb.

Portugalia:

- mieć co najmniej 25 lat,
- być zdrowym fizycznie i psychicznie w celu wychowania dzieci lub młodzieży,
- mieć dom, w którym panują odpowiednie warunki zdrowotne, higieniczne i bezpieczeństwa,
- posiadać umiejętność do wychowywania dzieci,
- ubiegając się o bycie rodziną zastępczą nie można być jednocześnie kandydatem do bycia rodziną adopcyjną,
- żaden członek rodziny nie może być postawiony w stan oskarżenia, oskarżony ani skazany za przestępstwa przeciwko życiu, integralności fizycznej, wolności osobistej lub seksualnemu samostanowieniu i wolności.

- posiada wykształcenie wyższe lub równorzędne oraz co najmniej roczne doświadczenie w bezpośredniej pracy z dziećmi w zakresie pracy socjalnej, pedagogiki społecznej, pedagogiki specjalnej, pomocy psychologicznej, wychowania przedszkolnego.

Profesjonalna opieka zastępcza:

- tak samo jak w przypadku regularnej pieczy zastępczej,
- brak historii wypowiedzenia umowy o współpracę i świadczenie usług pomiędzy nim a Centrum Opieki Zastępczej z powodu nienależytego wykonania umowy/obowiązków.

Czy przy ubieganiu się o ustanowienie rodziny zastępczej konieczne jest posiadanie wykształcenia pedagogicznego ?

**2.
JAK ZOSTAĆ
RODZINĄ
ZASTĘPCZĄ**

Litwa:

Aby zostać rodziną zastępczą, nie trzeba mieć wykształcenia pedagogicznego.

Polska:

Aby zostać rodziną zastępczą nie ma potrzeby posiadania wykształcenia pedagogicznego. Kandydaci powinni posiadać umiejętności opiekuńczo – wychowawcze, które są weryfikowane podczas procesu kwalifikowania rodziny. Po ustanowieniu rodziny zastępczej opiekunowie mogą uczestniczyć w szkoleniach podnoszących kompetencje wychowawcze oraz korzystać z indywidualnego poradnictwa psychologicznego.

Portugalia:

Aby zostać rodziną zastępczą, nie trzeba mieć wykształcenia pedagogicznego. Oprócz oceny w trakcie procesu aplikacyjnego odbywają się szkolenia, dzięki którym członkowie rodziny zastępczej nabędą umiejętności niezbędne do opieki nad dzieckiem.

2. JAK ZOSTAĆ RODZINĄ ZASTĘPCZĄ

Czy osoba samotna może być rodziną zastępczą?

Litwa:**Polska:****Portugalia:**

Tak. Rodzinę zastępczą może stanowić jedna osoba, pary żyjące razem/małżeństwo lub dwie lub więcej osób związanych więzami pokrewieństwa i mieszkających w tym samym gospodarstwie domowym

Czy mogę zostać rodziną zastępczą, gdy mieszkam w wynajętym mieszkaniu?

Litwa:**Polska:****Portugalia:**

Tak, jedynym wymogiem odnośnie warunków mieszkaniowych jest posiadanie mieszkania, z odpowiednimi warunkami zdrowotnymi, higienicznymi i bezpieczeństwa.

Czy obcokrajowiec może zostać rodziną zastępczą?

Litwa:

Tak, jeśli na stałe zamieszkuje na terytorium Republiki Litewskiej.

Polska:

Tak, jeżeli ma stałe miejsce zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na długoterminowy pobyt rezydenta UE, bądź uzyskania w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźca lub ochrony uzupełniającej.

Portugalia:

Tak, jeśli mieszka na stałe w Portugalii i ma ustabilizowaną sytuację prawną, która obejmuje posiadanie zaświadczenia o miejscu zamieszkania, ubezpieczenia społecznego, numeru finansowego i dowodu osobistego.

Gdzie udać się aby odbyć szkolenie dla rodzin zastępczych?

Litwa:

Prawo do realizacji programu mają osoby (pracownicy) certyfikowani przez Państwową Służbę Ochrony Praw Dziecka i Adopcji przy Ministerstwie Opieki Społecznej i Pracy. Od 2012 roku na Litwie program PRIDE nosi nazwę „Szkolenia i doradztwo zawodowe” (GIMK). Program GIMK trwa dłużej dla zawodowych rodziców zastępczych i krócej dla bliskich krewnych.

Polska:

Osoby, które chcą odbyć szkolenie dla rodzin zastępczych muszą podjąć następujące kroki:

1. Pierwszym krokiem do kwalifikacji na szkolenie dla rodzin zastępczych jest złożenie wniosku w Ośrodku Pomocy Społecznej lub Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie o przeszkolenie ich na rodzinę zastępczą.

2. ośrodek, na wniosek Strony, wszczyna procedurę kwalifikacyjną składającą się z:

a) przeprowadzenia wizyty w środowisku, z której sporządza się opinie socjalno-bytową,

b) przeprowadzenie badania psychologicznego, które kończy się wydaniem opinii psychologicznej,

c) zebranie wymaganej dokumentacji: zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego, zaświadczenie lekarskie

3. w trzecim etapie zespół pracowników, na podstawie zebranej dokumentacji, analizuje sytuację kandydata i wydaje pisemną informację o zakwalifikowaniu lub nie zakwalifikowaniu się na szkolenie dla rodzin zastępczych,

4. po zakwalifikowaniu się Organizator Pieczy Zastępczej wskazuje ośrodek odpowiedzialny za przeszkolenie kandydatów.

Portugalia:

Rodziny portugalskie, które chcą ubiegać się o przyjęcie jako rodziny zastępcze, powinny skontaktować się z Instytutem Zabezpieczenia Społecznego (lub SCML w dzielnicy Lizbony) przez e-mail lub udać się do służb w swoim obszarze zamieszkania, aby wyrazić swoje zainteresowanie. Następnie zespół techniczny skontaktuje się z daną osobą lub rodziną, aby umówić się z nimi na pierwszą sesję.

1) Pierwszym krokiem jest sesja informacyjna, która jest wyznaczona przed sformalizowaniem wniosku oraz w ciągu 30 dni od wykazania chęci zostania rodziną zastępczą.

2) Drugim krokiem jest sama ocena kandydatów do rodzin zastępczych, na którą składa się wywiad informacyjny, ocena psychospołeczna oraz wizyta domowa. Po tych wszystkich procedurach następuje przyjęcie lub odrzucenie kandydatów.

3) Trzecim krokiem jest wstępne szkolenie rodziny, po którym następuje szkolenie ustawiczne przez całą pieczę zastępczą.

3. SZKOLENIA DLA RODZIN ZASTĘPCZYCH

Gdzie mogę wykonać opinię psychologiczną wymaganą do bycia kandydatem na rodzinę zastępczą?

Litwa:

Oceny opiekuna dokonują specjaliści ośrodka opiekuńczego, w składzie tego zespołu jest również psycholog, który w razie potrzeby może również dokonać oceny psychologicznej.

Polska:

Większość ośrodków pomocy społecznej posiada psychologa, który sporządza opinie zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Niniejszą opinię można również wykonać u prywatnego psychologa, jeżeli ten w swojej ofercie ma opiniowanie kandydatów na rodzinę zastępczą.

Portugalia:

Jedną z faz zintegrowanych w procesie stawania się rodziną zastępczą jest ocena psychospołeczna członków rodziny, która jest przeprowadzana 10 dni po przyjęciu ich wniosku. Obejmuje to ocenę stanu fizycznego, psychicznego i domowego za pomocą wywiadów, wizyt domowych i innych narzędzi oceny.

3. SZKOLENIA DLA RODZIN ZASTĘPCZYCH

**4.
WSPARCIE
RODZIN
ZASTĘPCZYCH**

Jakie formy wsparcia przysługują mi jako rodzinie zastępczej?

<p>Litwa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wsparcie Ośrodka Pomocy Społecznej, • korzyści finansowe, • możliwość uczestniczenia w szkoleniach, warsztatach i grupach wsparcia. 	<p>Polska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wsparcie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, który na bieżąco wspiera rodzinę w procesie wychowania dziecka i rozwiązywaniu bieżących problemów, • wsparcie psychologiczne, • pomoc finansową, • możliwość uczestniczenia w szkoleniach, warsztatach i grupach wsparcia. 	<p>Portugalia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wsparcie opieki zdrowotnej, edukacji i zasiłków socjalnych (zasiłek rodzinny z ubezpieczenia społecznego), • szkolenia wstępne i ustawiczne prowadzone przez instytucję i podmiot im towarzyszący, • korzyści finansowe (np. odliczenia podatków).
--	---	--

FINANSOWE

Na jakie zdarzenia losowe mogę uzyskać wsparcie finansowe?

<p>Litwa:</p> <p>Opiekun, jak każdy inny obywatel, może otrzymywać przysługujące mu świadczenia społeczne, w zależności od sytuacji rodzinnej. W takim przypadku ocenia się potrzeby i podejmuje decyzję (np. opłacie za usługi medyczne, rekompensatę za ogrzewanie, okazanie dokumentu tożsamości, kolonie).</p>	<p>Polska:</p> <p>Decyzja zostaje podejmowana uznaniowo przez Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej.</p>	<p>Portugalia:</p> <p>Zdarzenia te muszą zostać omówione i przeanalizowane przez zespół zarządzający pieczą zastępczą nad tym dzieckiem.</p>
---	--	---

FINANSOWE

Czy po przyjęciu do siebie małego dziecka przysługuje mi urlop macierzyński?

<p>Litwa:</p> <p>Tak. Ojciec zastępczy lub matka zastępcza ma taki sam urlop jak na dziecko biologiczne. Urlop macierzyński: 24 miesiące płatne przez rząd, 12 miesięcy – bez płatności.</p>	<p>Polska:</p> <p>Tak. Urlop macierzyński przysługuje do ukończenia przez dziecko 7 roku życia, przez pierwszy rok od dnia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.</p>	<p>Portugalia:</p> <p>Tak, przy zawiązaniu rodziny zastępczej dla dziecka do 1 roku życia członkom rodziny zastępczej (mężczyznom i kobietom) przysługuje płatny urlop rodzicielski (i inne prawa pracownicze).</p>
---	---	--

Litwa:

- 160 € zasiłek na dziecko z budżetu państwa,
- 160 € zasiłek dla rodziców zastępczych z budżetu państwa,
- zasiłek opiekuńczy wypłacany przez gminę,
- 70 EUR + 41,20 € (więcej niż 3 dzieci lub niepełnosprawność);

Polska:

Rodzinie zastępczej przysługuje:

- rodzina zastępcza spokrewniona 694 zł miesięcznie,
- profesjonalna, nieprofesjonalna rodzina zastępcza i rodzinny dom dziecka – 1052 zł miesięcznie,
- na każdą formę rodzinny zasiłek wychowawczy 500 zł miesięcznie,
- do każdej formy rodziny dodatek z tytułu zwiększonych kosztów utrzymania dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności w wysokości 211 zł miesięcznie.

Dodatkowo można przyznać fakultatywne świadczenia jakimi są:

- jednorazowe świadczenie związane z potrzebami przyjmowanego dziecka,
  - dofinansowanie do wypoczynku dziecka,
  - jednorazowo lub okresowo świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki.
- Dla rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka można przyznać:
- środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego,
  - środki na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z remontem lub zmianą lokalu

Portugalia:

- Pomoc finansowa na pokrycie kosztów związanych z wychowaniem dziecka:
- 605,56 € – dla dzieci do 6 lat,
- 526,57 € – dla starszych dzieci,
- 684,55 € – więcej dla niepełnosprawnych dzieci do 6 roku życia.
- Korzyści finansowe, takie jak odliczenia podatków.
- Płatny urlop rodzicielski dla kobiet i mężczyzn (oraz inne prawa pracownicze).

4. WSPARCIE RODZIN ZASTĘPCZYCH

**4.
WSPARCIE
RODZIN
ZASTĘPCZYCH**

POZAFINANSOWE

Jakie rodzaje wsparcia przysługują mi jako rodzinie zastępczej?

Litwa:

Każdy rodzaj wsparcia jest oferowany na wniosek rodziny zastępczej – koordynatora, pedagogów, psychologów.

Polska:

Portugalia:

POZAFINANSOWE

Czy rodzina zastępcza może korzystać z pomocy wolontariusza?

Litwa:

Tak, placówka świadczy usługi i może korzystać z pomocy wolontariuszy (np. podczas szkoleń dla opiekunów, grup rówieśniczych, wolontariusze opiekują się dziećmi).

Polska:

Tak, może skorzystać z pomocy wolontariuszy, organizowanej przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Portugalia:

Nie dotyczy.

POZAFINANSOWE

Kto może zostać rodziną zastępczą pomocową?

Litwa:

Mamy rodziny opiekunów dyżurnych, które podlegają takiemu samemu procesowi oceny jak rodziny zastępcze.

Polska:

Rodziną zastępczą pomocową mogą zostać kandydaci na rodzinę zastępczą, którzy nie sprawują funkcji rodziny spokrewnionej, z wyjątkiem rodziny spokrewnionej posiadającej świadectwo ukończenia szkolenia dla kandydatów na rodzinę zastępczą.

Portugalia:

Nie dotyczy.

**5.
PRAWA I
OBOWIĄZKI
RODZIN
ZASTĘPCZYCH**

PRAWA Czy przysługuje mi urlop w wykonywaniu zawodu rodziny zastępczej?		
<p>Litwa: Rodzina zastępcza ma czas wolny od pracy tak samo jak inne rodziny: • 1 dzień wolny od pracy w miesiącu, jeśli mają 2 lub więcej dzieci do 12 roku życia, • 1 dzień wolny od pracy w miesiącu, jeśli mają 1 niepełnosprawne dziecko do 18 roku życia.</p>	<p>Polska: Tak, w przypadku pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej oraz rodzinnego domu dziecka, w wymiarze 30 dni kalendarzowych na okres 12 miesięcy. Dzieci w tym okresie przebywają w rodzinie zastępczej pomocowej.</p>	<p>Portugalia: W Portugalii rodziny zastępcze nie biorą czasu wolnego od opieki nad dzieckiem. Dziecko zawsze jest objęte planami rodziny zastępczej. Rodziny zastępcze mają jednak prawo do przerw między kolejnymi umieszczeniami dzieci w pieczy zastępczej i nie przyjmowaniem dziecka zaraz po ustaniu poprzedniej opieki.</p>
PRAWA Co się stanie z dzieckiem, którym się opiekuję, jeśli zachoruję i chwilowo nie będę mógł się nim opiekować?		
<p>Litwa: W takim przypadku może być udzielona tymczasowa opieka zastępcza do 1 miesiąca. Tymczasowego wytchnienia mogą zapewnić opiekunowie, opiekunowie i rodziny.</p>	<p>Polska: Jeżeli nie ma drugiego rodzica zastępczego to dziecko umieszczone w pieczy zastępczej może zostać umieszczone w tym czasie w rodzinie zastępczej pomocowej.</p>	<p>Portugalia: Jeśli istnieje powody do zakończenia procesu opieki zastępczej, na przykład zachoruje opiekun zastępczy, poszukiwana będzie inna opieka zastępcza dla dziecka.</p>
PRAWA Czy przyjmując dziecko do rodziny zastępczej mam wgląd do informacji na temat dotychczasowego życia i rozwoju dziecka?		
<p>Litwa: Tak – rodzina otrzymuje informacje o dziecku, które będzie wychowywać.</p>	<p>Polska: Tak. Organizator pieczy zastępczej przygotowuje rodzinę zastępczą na przyjęcie dziecka m.in. poprzez udzielenie informacji na temat jego dotychczasowego rozwoju, przebiegu edukacji, sytuacji zdrowotnej oraz znanych Organizatorowi występujących problemów dziecka.</p>	<p>Portugalia: Tak. Rodzina otrzymuje wszelkie dostępne informacje na temat dziecka, którym zamierzają się opiekować, ponieważ jest to jedno z praw rodziny zastępczej przewidzianych wg prawa.</p>

**5.
PRAWA I
OBOWIĄZKI
RODZIN
ZASTĘPCZYCH**

<p>PRAWA Czy mogę wyjechać z dzieckiem za granicę będąc rodziną zastępczą?</p>		
<p>Litwa: To jest dozwolone. Jeśli wyjeżdżasz na wakacje, nie musisz nikogo powiadamiać, ale jeśli się przeprowadzasz, musisz powiadomić Służbę Ochrony Praw Dziecka.</p>	<p>Polska: Jeżeli wyjazd dotyczy urlopu to tak. Jeżeli rodzina wyjeżdża z zamiarem stałego zamieszkania poza granicami kraju to decyzję w tej sprawie każdorazowo podejmuje Sąd Rodzinny właściwy ze względu na miejsce zamieszkania.</p>	<p>Portugalia: Jeśli wyjazd jest związany z wakacjami, a dziecko ma sprawdzoną sytuację prawną, możesz wyjechać z dzieckiem za granicę. Jeśli wiąże się to z opuszczeniem kraju z dzieckiem w celu stałego zamieszkania za granicą, rodzina musi zachować prawną władzę rodzicielską, aby móc zabrać dziecko do nowego miejsca zamieszkania. Również instytucja i zespół zarządzający pieczę zastępczą muszą zostać poinformowane i zatwierdzić te i inne zmiany.</p>
<p>PRAWA Co zrobić jeżeli dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej nie ma paszportu, a chcę wyjechać na wakacje za granicę?</p>		
<p>Litwa: Przedstawiciel prawny dziecka (opiekun, ośrodek opiekuńczy) ma prawo wystąpić o paszport.</p>	<p>Polska: W przypadku braku zgody rodziców biologicznych na wydanie paszportu, można złożyć wniosek do Sądu Rodzinnego o zezwolenie na wydanie paszportu dziecku.</p>	<p>Portugalia: W Portugalii kwestie związane z prawnymi dokumentami tożsamości dziecka omawiane są z zespołem zarządzającym indywidualnym procesem opieki zastępczej.</p>
<p>OBOWIĄZKI Czy rodziny zastępcze są monitorowane?</p>		
<p>Litwa: Rodziny zastępcze są monitorowane przez gminną służbę ochrony praw dziecka oraz Departament Usług Społecznych Ministerstwa Opieki Społecznej i Pracy.</p>	<p>Polska: Tak, zarówno rodzice zastępczy jak i prowadzący rodzinny dom dziecka powinni być oceni przez organizatora.</p>	<p>Portugalia: Tak, rodziny są monitorowane podczas całego procesu opieki zastępczej przez zespół techniczny odpowiedzialny za dziecko w pieczy. Odbywają się również szkolenia ustawiczne, a rodziny uczestniczą w szkoleniach przynajmniej raz w roku.</p>

**5.
PRAWA I
OBOWIĄZKI
RODZIN
ZASTĘPCZYCH**

OBOWIĄZKI

Czy będąc rodziną zastępczą muszę przyjąć pod opiekę każde dziecko, które wymaga zabezpieczenia?

Litwa:

Nie. Po szkoleniu rodzina zastępcza wyciąga wnioski, którym dzieckiem może się opiekować. Rodzina zostaje wpisana na ogólną listę opiekunów. Jeśli istnieje rodzina, której profil odpowiada potrzebom dziecka, wybiera się ją i kontaktuje się z nią w celu ustalenia jej dyspozycyjności do opieki nad dzieckiem.

Polska:

Nie. Rodzina zastępcza ma prawo podjęcia decyzji. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej pyta kandydatów na rodzinę zastępczą, czy wyrażają zgodę na przyjęcie dziecka. Każdorazowo uwzględniana jest obecna sytuacja rodziny i ich gotowość do pełnienia funkcji rodzica zastępczego.

Portugalia:

Nie. Kiedy dziecko potrzebuje opieki zastępczej, analizowane są rodziny w Bazie Danych Rodzin Zastępczych. Jeśli istnieje rodzina, której profil odpowiada potrzebom dziecka, wybiera się ją i kontaktuje się z nią w celu ustalenia jej dyspozycyjności do opieki nad dzieckiem.

OBOWIĄZKI

Czy jako rodzina zastępcza jestem zobowiązany do utrzymywania kontaktu z biologiczną rodziną dziecka?

Litwa:

- opieka krótkoterminowa – rodzina zastępcza zobowiązana jest do utrzymywania kontaktu z rodziną biologiczną dziecka,
- opieka długoterminowa – rodzina biologiczna pozostaje zwykle bierna

Polska:

Tak. Jednym z głównym obowiązków rodziny zastępczej jest ciągłe umożliwianie kontaktu dziecka z rodzicami oraz innymi bliskimi członkami rodziny. Kontakty mogą zostać wstrzymane tylko w przypadku jeżeli sąd postanowi inaczej.

Portugalia:

Tak. Kiedy dzieci znajdują się pod opieką krótkoterminową, przeważnie oczekuje się, że powrócą do rodziny biologicznej, przeważa potrzeba promowania poczucia więzi i ułatwienia relacji z rodziną biologiczną. Jest to uważane za jedno z najtrudniejszych zadań dla rodzin zastępczych. Jednakże w sytuacjach, w których nie zaleca się utrzymywania przez dziecko kontaktu z rodziną biologiczną lub przewiduje się adopcję, nie ma wymogu utrzymywania kontaktu z rodziną biologiczną, ale musi to być potwierdzone decyzją sądu.

**5.
PRAWA I
OBOWIĄZKI
RODZIN
ZASTĘPCZYCH**

OBOWIĄZKI		
Czy rodzina zastępcza uczestniczy w przydzielaniu dzieci?		
Litwa: Osoba/rodzina może we wniosku zaproponować konkretne dziecko/dzieci. Po otrzymaniu pozytywnego wniosku stają się rodzicami/rodziną zastępczą.	Polska: Rodzice zastępczy mogą zasugerować, jakie dzieci chcieliby przyjąć, a zwłaszcza określić ich wiek i płeć. Bardzo często ich prośby wynikają z warunków lokalowych. Jeśli np. mieszkają już u nich dwie dziewczynki i w tym samym pokoju jest jeszcze miejsce dla dwojga kolejnych dzieci, to Organizator Pieczy Zastępczej raczej nie skieruje tam chłopców.	Portugalia: Nie. Wszystkie rodziny zastępcze są wymienione w Bazie Danych Rodzin Zastępczych i są wybierane, jeśli ich profil jest adekwatny do potrzeb dziecka.
OBOWIĄZKI		
Czy rodzina zastępcza musi przekazać dziecku zgromadzone dla niego oszczędności po osiągnięciu przez nie pełnoletności?		
Litwa: Rodzina opiekuńcza nie ma takiego obowiązku, z doświadczenia wiadomo, że opiekunowie przekazują zgromadzone pieniądze dziecka. Gdy przybrane dziecko osiąga pełnoletność, gmina przyznaje mu zasiłek na zagospodarowanie (3000 euro), który może wykorzystać na własne potrzeby.	Polska: Rodzina zastępcza nie ma obowiązku gromadzenia oszczędności dziecka. Jeżeli je gromadzi dla dziecka, to od decyzji rodziny zależy, kiedy przekaze środki pieniężne.	Portugalia: Rodzina zastępcza nie ma prawnego obowiązku planowania i oszczędzania dla dziecka. To indywidualna decyzja, podejmowana przez każdą rodzinę zastępczą. Jeśli tak, rodzina zastępcza może przekazać dziecku oszczędności, kiedy uzna to za stosowne, ale zawsze po osiągnięciu przez dziecko pełnoletności.

**5.
PRAWA I
OBOWIĄZKI
RODZIN
ZASTĘPCZYCH**

OBOWIĄZKI

Czy rodzina zastępcza może zgłosić do ubezpieczenia zdrowotnego dziecko u swojego pracodawcy?

Litwa:

Tak, opiekun jest przedstawicielem prawnym i sprawuje opiekę nad dzieckiem. Każde dziecko mieszkające na Litwie objęte jest obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym z budżetu państwa.

Polska:

Tak. Jeżeli dziecko nie ma własnego ubezpieczenia zdrowotnego np. z tytułu renty rodzinnej, rodzic zastępczy powinien zgłosić dziecko do ubezpieczenia zdrowotnego.

Portugalia:

Opiekę zdrowotną dla dziecka zapewnia ubezpieczenie społeczne.

OBOWIĄZKI

Jakie obowiązki mają rodziny zastępcze?

Litwa:

Polska:

Portugalia:

Do obowiązków rodziny zastępczej należy:

- traktowanie dziecka w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej,
- przewodzić i wychowywać dziecko z troską i czułością,
- zapewnienie dostępu do przysługujących świadczeń zdrowotnych,
- zapewnienie kształcenia oraz wyrównania braku rozwojowych i szkolnych,
- zapewnienie rozwoju uzdolnień i zainteresowań,
- zaspokojenie potrzeb emocjonalny, bytowych, rozwojowych, społecznych oraz religijnych dziecka,
- zapewnienie ochrony przez arbitralną i bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka,
- umożliwienie kontaktu z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej,
- współpraca z koordynatorem pieczy zastępczej, ośrodkiem adopcyjny oraz organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej.
- przygotować dziecko do samodzielnego życia i pracy w rodzinie, społeczeństwie obywatelskim i państwie
- promować warunki niezbędne do wzmocnienia więzi dziecka z rodziną biologiczną,
- zapewnić dostęp do aktualnych informacji o rozwoju dziecka rodzinie biologicznej i instytucji zarządzania pieczą zastępczą,
- uczestniczyć w szkoleniach promowanych przez instytucję zarządzającą pieczą zastępczą,
- współpracować z instytucją zarządzającą pieczą zastępczą w zakresie monitorowania i oceny procesu pieczy zastępczej,
- odnawiać corocznie dokumenty poświadczające stan zdrowia oraz kartoteki karne wszystkich członków rodziny zastępczej,
- niezwłocznie powiadomić placówkę zarządzającą pieczą zastępczą o każdej procedurze potrzebnej dziecku, która pociąga za sobą pilną i specjalistyczną interwencję terapeutyczną.

6. RODZAJE RODZIN ZASTĘPCZYCH

RODZINY ZASTĘPCZE ZAWODOWE

Kiedy mogę zostać rodziną zastępczą zawodową?

Lithuania:

Osoba, która przeszła szkolenie wprowadzające i specjalistyczne dla opiekunów, może zostać opiekunem dyżurnym.

Poland:

Rodziną zastępczą zawodową można zostać, gdy:

- ma się minimum 3 letnie doświadczenie w byciu rodziną zastępczą,
- posiada się pozytywną opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- wykona szkolenie kształcące dla rodzin zastępczych.

Portugal:

Nie dotyczy Portugalii, ponieważ nie ma profesjonalnych ani specjalistycznych rodzin zastępczych. Na zastępstwo decydują się tylko zwykli ludzie, pary, rodziny. Rodziny te otrzymują zasiłek, aby zapewnić dziecku wszelkie wsparcie i warunki potrzebne do jego rozwoju i opieki. Zasiłek ten jest przeznaczony na dziecko i jako pomoc w niektórych wydatkach, które rodzina może ponosić podczas opieki nad nim. Nie należy tego mylić z pensją, ponieważ bycie rodziną zastępczą nie jest pracą ani zawodem w Portugalii.

RODZINY ZASTĘPCZE ZAWODOWE

Kiedy rozwiązuje się umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej?

Lithuania:

Może zostać wypowiedziana na wniosek opiekuna z przyczyn obiektywnych (choroba, sytuacja kryzysowa, chęć zakończenia działalności) lub jednostronną decyzją placówki opiekuńczej z powodu nienależytego wykonywania obowiązków.

Poland:

Na wniosek rodziny zastępczej lub w przypadku opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub powiatu, z którym zostało zawarte porozumienie, chyba że starosta postawi inaczej.

Portugal:

Nie dotyczy.

**6.
RODZAJE RODZIN
ZASTĘPCZYCH**

RODZINY ZASTĘPCZE ZAWODOWE   **Czy będąc rodziną zastępczą zawodową otrzymam wynagrodzenie, kiedy nie będę mieć dzieci pod opieką?**

Lithuania:

Tak, stałe wynagrodzenie w wysokości 1 minimalnego miesięcznego wynagrodzenia (730 euro) jest wypłacane niezależnie od liczby dzieci objętych opieką.

Poland:

Nie, wynagrodzenie przysługuje tylko w przypadku faktycznego sprawowania opieki na dzieckiem.

Portugal:

Nie dotyczy.

RODZINY ZASTĘPCZE ZAWODOWE   **Jeżeli będziemy mieli dużo dzieci czy możemy oczekiwać zatrudnienia osoby do pomocy w prowadzeniu domu?**

Lithuania:

Nie. Dozwolone jest posiadanie nie więcej niż 3 dzieci (6 z własnymi).

Poland:

Tak, w przypadku sprawowania opieki nad więcej niż 3 dziećmi, na wniosek rodziny zastępczej zatrudnia się osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Portugal:

Nie dotyczy.

RODZINY ZASTĘPCZE ZAWODOWE   **Czy mogę pełnić funkcję rodziny zastępczej zawodowej razem z małżonkiem?**

Lithuania:

Oboje małżonkowie mogą zostać opiekunami zastępczymi, jeśli nie przekroczą dozwolonej liczby dzieci do opieki.

Poland:

Tak, ale wynagrodzenie za wykonaną pracę przysługuje tylko jednemu ze współmałżonków (małżonek wskazany w umowie).

Portugal:

Nie dotyczy.

PROFESSIONAL FOSTER FAMILIES**Czym jest rodzina zastępcza specjalistyczna?****Litwa:**

Profile dzieci powinny się zgadzać.

Poland:

Rodzina zastępcza specjalistyczna to rodzina w której umieszcza się dziecko:

- z orzeczeniem o niepełnosprawności lub,
- z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności umiarkowanym lub znacznym,
- umieszczone na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich,
- będące małoletnią matką z dzieckiem.

Portugal:

Nie dotyczy.

PROFESSIONAL FOSTER FAMILIES**Na jaki okres dostanę umowę będąc zawodową rodziną zastępczą?****Lithuania:**

Nie jest wyznaczony okres czasu.

Poland:

Umowa zostaje zawarta na okres co najmniej 4 lat.

Portugal:

Nie dotyczy.

RODZINY ZASTĘPCZE ZAWODOWE**Czy jako rodzina zastępcza specjalistyczna mogę przyjmować dzieci z różnym zakresem problemów?****Lithuania:**

Na Litwie nie ma specjalistycznych rodzin zastępczych.

Polska:

W rodzinie zastępczej specjalistycznej nie może w tym samym czasie przebywać dziecko z orzeczoną niepełnosprawnością i dziecko umieszczone na podstawie postępowania w sprawach nieletnich.

Portugalia:

Nie dotyczy.

6. RODZAJE RODZIN ZASTĘPCZYCH

**6.
RODZAJE RODZIN
ZASTĘPCZYCH**

RODZINNY DOM DZIECKA Na jaki okres dostanę umowę będąc prowadzącym rodzinny dom dziecka?		
Litwa: Bezterminowo.	Polska: Umowa zostaje zawarta na co najmniej 5 lat.	Portugalia: Nie dotyczy.
RODZINNY DOM DZIECKA Kiedy rozwiązuje się umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej?		
Litwa: Może zostać wypowiedziana na wniosek opiekuna z przyczyn obiektywnych (choroba, sytuacja kryzysowa, chęć zakończenia działalności) lub jednostronną decyzją placówki opiekuńczej z powodu nienależytego wykonywania obowiązków.	Polska: Na wniosek rodziny zastępczej lub w przypadku opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub powiatu, z którym zostało zawarte porozumienia, chyba że starosta postawi inaczej.	Portugalia: Nie dotyczy.
RODZINNY DOM DZIECKA Kiedy mogę zostać rodzinnym domem dziecka?		
Litwa: Opiekunowie, którzy mają trzyletnie doświadczenie w opiece i chcą opiekować się 4 lub więcej dzieci (łącznie liczba dzieci wraz z biologicznymi - 8) mogą założyć jednostkę prawną - rodzinę.	Polska: Rodzinnym domem dziecka może zostać: <ul style="list-style-type: none"> • rodzina mająca minimum 3 letnie doświadczenie w byciu rodziną zastępczą zawodową, • wychowuje w danym momencie co najmniej 6 dzieci, podpisze stosowną umowę o prowadzenie rodzinnego domu dziecka, która określa warunki współpracy.	Portugalia: Nie dotyczy.

Litwa:

W sytuacji kryzysu rodzinnego, w którym stwierdzona zostanie potrzeba ochrony dziecka, Służba Ochrony Praw Dziecka może podjąć decyzję o zastosowaniu tymczasowej opieki. Istnieje kilka rodzajów opieki tymczasowej: umieszczenie dziecka z rodzicami w ośrodku kryzysowym; dziecko zostaje odebrane rodzicom i umieszczone u krewnych lub w ośrodku kryzysowym na okres do 3 miesięcy; może być zakwaterowane w rodzinie zastępczej. Jeżeli w tym okresie sytuacja ulegnie poprawie, dziecko zostanie zwrócone rodzicom, w przeciwnym razie zostaje ustanowiona tymczasowa opieka.

Polska:

Pogotowie rodzinne to jedna z form rodzinnej pieczy zastępczej, która przyjmuje najmłodsze dzieci w trybie nagłym na okres nie dłuższy niż 4 miesięcy od czasu faktycznego umieszczenia dziecka, a w szczególnych wypadkach do 8 miesięcy.

Portugalia:

Nie ma rozróżnienia pomiędzy typami rodzin zastępczych.

6.**RODZAJE RODZIN
ZASTĘPCZYCH**

7. REGULACJE PRAWNE

Czy jako rodzic zastępczy jestem opiekunem prawnym?

Litwa:

- regularna opieka zastępcza – przedstawiciel prawny,
- zawodowa piecza zastępcza – nie jest przedstawicielem prawnym,
- rodzinny ośrodek pieczy zastępczej – przedstawiciel prawny,
- środowiskowy dom opieki dla dzieci – przedstawiciel prawny.

Polska:

Opiekę prawną nad dzieckiem ustanawia Sąd Opiekuńczy w przypadku pozbawienia rodziców biologicznych władzy rodzicielskiej. Jednocześnie sąd może wyznaczyć rodzica zastępczego na opiekuna prawnego.

Portugalia:

Rodzina zastępcza przejmuje obowiązki rodzicielskie, gdy wychowuje dziecko, więc można ją uznać za opiekunów prawnych tego dziecka. Niemniej jednak przy podejmowaniu decyzji dotyczących dobra dziecka należy skonsultować się z rodziną biologiczną.

Jaka pomoc finansowa przysługuje mi jako opiekunowi prawnemu?

Litwa:

Do czasu ustanowienia opieki tymczasowej zasiłek opiekuńczy wypłacany jest do 252 euro miesięcznie.

Polska:

Będąc rodziną zastępczą i opiekunem prawnym można pobierać świadczenia dla rodzin zastępczych, a także jednorazowo zapomogę z tytułu urodzenia dziecka.

Portugalia:

Pomoc materialna udzielana rodzinom zastępczym, ponieważ zatrzymuje ona prawną władzę rodzicielską nad dzieckiem, jest taka sama jak ta, o której mowa w rozdziale „Wsparcie dla rodziców zastępczych. Finansowe”.

Czym różni się rodzina adopcyjna od rodziny zastępczej?

Litwa:

Rodzina adopcyjna różni się znacznie od rodziny zastępczej. Adopcja to decyzja na całe życie – rodzice adopcyjni prawnie nie różnią się niczym od rodziców biologicznych, bo adopcja daje im te same prawa i obowiązki, jakie mają naturalni rodzice dziecka. Rodzina zastępcza zaś jest tylko czasową formą pomocy dziecku i jego rodzinie. Rodzice zastępczy, sprawując bezpośrednią i osobistą pieczę nad dzieckiem, mają obowiązek konsultowania z naturalną rodziną ważniejszych decyzji dotyczących dziecka.

Polska:**Portugalia:**

Czy jako rodzic biologiczny ponoszę koszty utrzymania dziecka w pieczy zastępczej?

Litwa:

Rodzice dziecka, których uprawnienia są ograniczone na mocy orzeczenia sądu, są zobowiązani do opłacania jego utrzymania do ostatniego miesiąca przed osiągnięciem przez dziecko pełnoletności. W przypadku tymczasowej opieki rodzice nie łożą na utrzymanie dziecka.

Polska:

Tak, rodzice biologiczni są obciążani miesięczną opłatą za pobyt dziecka w pieczy zastępczej. Po wydaniu stosownej decyzji rodzic ma prawo złożyć wniosek o częściowe lub całościowe zwolnienie z odpłatności.

Portugalia:

Nie, rodzina biologiczna nie ponosi żadnych kosztów związanych z pieczą zastępczą.

Ile mam czasu na poprawę swojej sytuacji życiowej w celu odzyskania władzy rodzicielskiej?

Litwa:

Opieka tymczasowa trwa do 12 miesięcy, w wyjątkowych przypadkach może zostać przedłużona do 18 miesięcy, jeśli sytuacja się poprawi. Kiedy sytuacja się poprawia, tymczasowa opieka zostaje cofnięta, a dziecko wraca do rodziców. Jeżeli rodzice mają ograniczoną władzę rodzicielską na mocy nakazu sądowego, mają oni prawo zwrócić się do sądu o zniesienie ograniczenia, przedstawiając dowody w tym zakresie.

Polska:

Czas na poprawę swojej sytuacji w celu odzyskania władzy rodzicielskiej nie jest określony ustawowo. Należy jednak wskazać, że po upływie 18 miesięcy organizator rodzinnej pieczy zastępczej wnioskuje o uregulowanie sytuacji prawnej dziecka. W przypadku pozbawienia władzy dziecko zostaje zgłoszone do Ośrodka Adopcyjnego.

Portugalia:

Przywrócenie władzy rodzicielskiej wiąże się z poprawą warunków, które doprowadziły do decyzji, że opieka zastępcza była najwłaściwszą opcją dla dziecka, a nie z określonym czasem, jaki mają rodzice biologiczni na poprawę tych warunków. Jednak rodzina biologiczna zawsze korzysta ze wsparcia zespołu, który towarzyszy procesowi promocji i ochrony dziecka.

8.

PRAWA I OBOWIĄZKI RODZICÓW BIOLOGICZNYCH

Jak często rodzice mogą odwiedzać dzieci będące w rodzinie zastępczej?

Litwa:

Nawet rodzice, którzy nie mają władzy rodzicielskiej, mają prawo do kontaktu ze swoimi dziećmi, zwłaszcza w przypadku krótkoterminowej pieczy zastępczej.

Polska:

Prawo do kontaktów z dziećmi przysługuje nawet rodzicom, którzy nie posiadają władzy rodzicielskiej. Częstotliwość tych kontaktów powinien uregulować sąd rodzinny.

Portugalia:

Rodzina biologiczna jest zwykle zaangażowana w pieczę zastępczą, z wyjątkiem przypadków, gdy sąd zadecyduje inaczej. Tak więc rodzina biologiczna ma prawo do odwiedzin dziecka, a ustalenia dotyczące widzeń są przeprowadzane pomiędzy rodziną zastępczą, rodziną biologiczną i zespołem pieczy zastępczej.

Na jakie wsparcie mogę liczyć jako rodzic biologiczny?

Litwa:

W rodzinie biologicznej dziecka wyznaczany jest opiekun prowadzący sprawę, który koordynuje proces udzielania pomocy. Zespół składa się z pracownika socjalnego, asystenta, psychologa, specjalisty ds. uzależnień i innych osób, które mogą pomóc w rozwiązaniu problemów.

Polska:

- pomoc socjalna,
- pomoc asystenta rodziny,
- bieżące wsparcie rodziny.

Portugalia:

- psychologiczne, wychowawcze (edukacja rodziców),
- pomoc socjalna,
- pomoc ekonomiczna (w razie potrzeby).

Czy rodzice biologiczni mają prawo chodzić do szkoły i pytać o wyniki w nauce swojego dziecka?

Litwa:

Tak, po ustanowieniu tymczasowej opieki rodzice mają prawo interesować się wychowaniem dziecka, ale nie mogą podejmować decyzji.

Polska:

Jeżeli nie ma ograniczenie władzy rodzicielskiej, to ma prawo kontaktować się ze szkołą, pytać się o oceny dziecka.

Portugalia:

Rodziny zastępcze są opiekunami dziecka, podczas gdy dziecko znajduje się w pieczy zastępczej.

8.

PRAWA I OBOWIĄZKI RODZICÓW BIOLOGICZNYCH

Czy rodzice biologiczni mają prawo chodzić do szkoły i pytać o wyniki w nauce swojego dziecka?

Litwa:

Tak, po ustanowieniu tymczasowej opieki rodzice mają prawo interesować się wychowaniem dziecka, ale nie mogą podejmować decyzji.

Polska:

Jeżeli nie ma ograniczenie władzy rodzicielskiej, to ma prawo kontaktować się ze szkołą, pytać się o oceny dziecka.

Portugalia:

Rodziny zastępcze są edukacyjnymi opiekunami dziecka, podczas gdy dziecko znajduje się w pieczy zastępczej. Tak więc, mimo że rodzina biologiczna ma prawo zadawać pytania dotyczące rozwoju, wykształcenia i zdrowia dziecka, powinna zapytać o to rodzinę zastępczą lub zespół koordynujący

Czy rodzice zastępczy mają takie same prawa jak rodzice biologiczni?

Litwa:

Tak.

Polska:

Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej, jest formą ograniczenia władzy rodzicielskiej rodziców biologicznych. Obowiązek i prawo wykonywania bieżącej pieczy nad dzieckiem umieszczonym w rodzinie zastępczej należą do rodziny zastępczej. Rodzina zastępcza ponosi odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez dziecko pozostające pod ich opieką. Inne obowiązki wynikające z władzy rodzicielskiej należą do rodziców dziecka np. wybór szkoły dla małoletniego, sposobu leczenia czy wyjazd za granicę. Podział praw i obowiązków pomiędzy rodziną naturalną a zastępczą może zostać zmieniony na podstawie orzeczenia sądu opiekuńczego, w sytuacji, gdy wymaga tego dobro dziecka.

Portugalia:

Nie, ponieważ rodzice biologiczni mają prawa dotyczące rodzicielskiej odpowiedzialności prawnej, a opieka zastępcza w Portugalii jest uważana za alternatywną opiekę poza domem, więc rodziny zastępcze mają prawa jako opiekunowie, a nie takie same jak rodzice biologiczni. Jedynie w sytuacjach, w których sąd nakazuje przekazanie rodzicielskich obowiązków prawnych rodzinie zastępczej, mogą oni korzystać z podobnych uprawnień, choć są pewne wyjątki.

8.

PRAWA I OBOWIĄZKI RODZICÓW BIOLOGICZNYCH

**9.
PROBLEMY
RODZIN
ZASTĘPCZYCH Z
DZIECKIEM**

Co jeżeli dziecko nie będzie chciało być u mnie w rodzinie zastępczej?

Litwa:

Służba Ochrony Praw Dziecka sprawuje nadzór nad pieczę, wysłuchuje opinii dziecka i podejmuje decyzję o zmianie opiekuna w trudnej sytuacji.

Polska:

W takim przypadku możliwa jest zmiana rodziny zastępczej po uzyskaniu stosownej zgody Sądu Opiekunczego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka.

Portugalia:

Te szczegółowe zagadnienie jest omawiane z zespołem koordynującym pieczę zastępczą nad tym dzieckiem, wspólnie z dzieckiem i rodziną zastępczą

Co mam zrobić jeżeli moja wychowanka pieczy zastępczej zajdzie w ciążę?

Litwa:

Służba Ochrony Praw Dziecka musi zostać poinformowana, a specjaliści ośrodka opieki decydują o potrzebie pomocy rodzinie i koniecznych usługach. Jeżeli małaletnia urodzi, opiekun małaletniej staje się opiekunem noworodka do czasu osiągnięcia przez matkę dziecka pełnoletności, aby nie rozdzielać dziecka i matki.

Polska:

Należy poinformować organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w celu ustalenia możliwości sprawowania opieki nad małaletnią matką i jej dzieckiem.

Portugalia:

Rodzina zastępcza informuje instytucję zarządzającą pieczę zastępczą, a następnie podejmowana jest decyzja, wspólnie z rodziną zastępczą i zespołem koordynującym pieczę zastępczą, o tym, co jest najlepsze w interesie dziecka i jego ciąży.

Co zrobić jeżeli dziecko z rodziny zastępczej ucieka z domu?

Litwa:

Opiekun informuje policję, która wszczyna procedurę poszukiwania oraz informuje Służbę Ochrony Praw Dziecka. Służba ta wyjaśnia sytuację, jej przyczyny i potrzebę wsparcia rodziny.

Polska:

Każdorazowo sprawa powinna zostać zgłoszona na Komendę Policji właściwą ze względu na miejsce zamieszkania jako ucieczka nieletniego (nie trzeba czekać 12 godzin, sprawa może być zgłoszona od razu). Następnie poinformować organizatora pieczy zastępczej, który w dalszej kolejności informuje sąd.

Portugalia:

Rodzina zastępcza powinna zgłosić ucieczkę na Policji i poinformować o tym incydencie instytucję zarządzającą pieczę zastępczą.

**Jeśli rodzina zastępcza, z powodu trudności, nie może zająć się dzieckiem,
czy proces ten może być zmieniony lub zakończony?**

Litwa:

Opiekun może zostać zwolniony z obowiązków z przyczyn obiektywnych (choroba, kryzys rodzinny itp.).

Polska:

Tak, możliwa jest zmiana rodziny zastępczej po uzyskaniu stosownej zgody Sądu Opiekuńczego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka.

Portugalia:

Opieka zastępcza kończy się w następujących sytuacjach:

- w przypadku zamiany lub zakończenia opieki zastępczej (np. w przypadku przejścia dziecka do innych form pomocy, takich jak autonomiczne mieszkania lub opieka w domu opieki),
- za obopólną zgodą obu zaangażowanych stron, jeśli nie zagraża to dziecku i wcześniej ustalono odpowiednią alternatywę,
- gdy zachodzą sytuacje, które zagrażają prawom lub bezpieczeństwu dziecka,
- gdy rodzina zastępcza nie przestrzega umowy lub nie ma już potrzeby, aby kontynuować opiekę zastępczą.

**9.
PROBLEMY
RODZIN
ZASTĘPCZYCH Z
DZIECKIEM**

BIBLIOGRAFIA

LITWA:

Protection of the rights of the child/Foster care

<https://vaikoteises.lt/adoption-and-foster-care/foster-care/>

The Third Book of the Civil Code of the Republic of Lithuania Family Law

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/TAIS.105379?jfwid=-wd7z6gied>

Provisions for the organization of child care

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5225a3b4f7c111ecbfe9c72e552dd5bd?jfwid=1ffsq1519>

Assistance to children who lost parental care

<https://socmin.lrv.lt/en/activities/family-and-children/social-assistance-to-families-and-children/assistance-to-children-who-lost-parental-care>

POLSKA:

The Act of supporting the family and the system of foster care 09 July 2011

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20111490887>

Family and Guardianship Code 25 February 1964

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19640090059>

PORTUGALIA:

Links to Portuguese Law for Protection of Children and Youth in Danger and Social Security Institute:

Instituto da Segurança Social [ISS] (2021). Famílias de acolhimento de crianças e jovens. <https://www.seg-social.pt/familia-de-acolhimento-de-criancas-e-jovens>

Law 26/2018 of July 5th, which alters the original Law – Law nº147/99, of September 1st:

[http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=545&tabela=leis&so_miolo=\(Pt\)](http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=545&tabela=leis&so_miolo=(Pt))

Decree-Law no. 139/2019:

[https://dre.pt/web/en/home/-/contents/124716448/details/normal \(summary in En\)](https://dre.pt/web/en/home/-/contents/124716448/details/normal(summary%20in%20En))

[https://dre.pt/web/guest/pesquisa/-/search/124716448/details/normal?l=1 \(Pt\)](https://dre.pt/web/guest/pesquisa/-/search/124716448/details/normal?l=1(Pt))

Decree order no. 278-A/2020:

[https://dre.pt/home/-/dre/150343971/details/maximized\(Pt\)](https://dre.pt/home/-/dre/150343971/details/maximized(Pt))

Rodger, S., Cummings, A., & Leschied, A. W. (2006). Who is caring for our most vulnerable children? The motivation to foster in child welfare. *Child abuse & neglect*, 30(10), 1129-1142.

Schofield, G., Beek, M., & Sargent, K. (2000). Growing up in Foster Care. *Child and Family Social Work*, 6, 359-367.

DZIEKUJEMY ZA UWAGĘ

Spis treści

www.fundacjasmart.pl

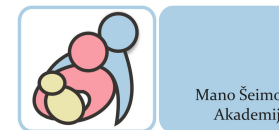
consciousparentacademy@gmail.com

www.szansana.website.pl

mops@mops.zory.pl

www.msakademija.lt

info@msakademija.lt

www.iacrianca.pt

iac-conhecimento@iacrianca.pt

**ODWIEDŹ STRONĘ
INTERNETOWĄ**